

N:o 17.

Af Herr **J. Mörtsell**: *Angående underdånig skrifvelse om ändringar i stadgan om folkundervisningen i riket af den 18 Juni 1842.*

Om man ock måste erkänna, att folkundervisningen vunnit en ganska stor och lofvärd utveckling, då nu mera inom landet finnas ej blott fasta och flyttbara folkskolor, utan ock mindre skolor och småskolor, förutom en och annan folkhögskola, så kan man dock ej förneka, det ju ännu åtskilligt återstår att önska, för att folkundervisningens välsignelse måtte vinna en ännu större framgång. Och betänker man, att flyttbara folkskolor, till hvilka staten för hvar och en uppoffrar högst 400 kronor årligen, i många fall ej kunna åstadkomma lika stor nytta, som mindre skolor eller småskolor, till hvilka staten för hvar och en uppoffrar högst blott 150 kronor, så måste man otvunget komma till den slutsats, att några flyttbara folkskolor nu mera ej borde finnas. Häremot kan väl invändas, att man genom alla flyttbara folkskolors förvandling till antingen fasta folkskolor eller flyttbara mindre skolor och småskolor skulle i glest bebyggda orter stänga de aflägsnare boende barnen från folkskolan, men, om man betänker, att hvarje barn, som förlorar den flyttbara folkskolan, hvilken enligt Kongl. kungörelsen den 11 December 1863 icke befattar sig med barnen förr än de kunna läsa hjälpligt innantill och ej heller i allmänhet hinna fortsätta undervisningen längre, än till dess barnen inhemtat den så kallade minimikunskapen, får i stället uti mindre skola eller småskola inhemta ej blott de särdeles viktiga första grunderna för innanläsning, utan ock derjemte allt som vidare hör till folkskolans minimikunskap, så synes klart, att undervisningen skulle vinna mera än den förlorar genom den antydda förändringen. Utom den viktiga grundläggningen af riktig innanläsning, hvilken en mindre skola eller småskola medde-

lar mer än den flyttbara folkskolan, skulle ock af de medel, som åtgå för hvarje flyttande folkskola, i många fall tvenne mindre eller småskolor kunna iordningställas, hvilket måste vara en stor vinst för undervisningen. Och sedan barnen genomgått de flyttande eller fasta mindre och småskolorna finge de än vidare fortsätta studierna uti de fasta folkskolorna, hvilka, genom att vara fasta och derföre kunna behålla samma lärjungar minst 8 månader om året, onekligen skulle hinna mycket längre i undervisningens alla grenar, än om endast fyra månaders undervisning skulle åt hvarje lärjunge meddelas. Endast såsom *fast* kan folkskolan vinna det med henne afsedda målet; såsom *fast* kan den uppfostra män, som bland annat veta att uppskatta folkundervisningens sanna värde. Att denna sanning är för år vunnit allt mer och mer erkännande inom landet synes ock deraf, att då vid slutet af år 1875 inom hela riket funnos 1,134 flyttande folkskolor, så funnos fyra år derefter eller vid slutet af år 1879 endast 931 sådana. Vore alla dessa flyttande folkskolor på det sätt ordnade, att ingen af dem flyttade på flera än två stationer, så vore väl möjligt, att deras undervisning kunde, väl ej från grunden, men i fortsättningen gå något längre än en mindre skolas, men då rättigheten att hafva flyttbara folkskolor på flera ställen så tillämpas, att folkskolan i verkligheten ej lemnar mer än *en* eller två månaders undervisning åt hvarje barn årligen, ja, ibland blott en half månads undervisning, synes staten, för att förebygga denna origtiga tillämpning, böra kunna fordra, att den folkskola, som af staten erhåller 400 kronors understöd, ock bör meddela åtta månaders årlig undervisning åt hvarje sin elev. Ty folkundervisningen kan ej befordras genom att gifva större lön och större statsbidrag åt den skola, som i verkligheten gifver inskränkta undervisning än småskolan.

På grund af hvad jag sålunda anført får jag vördsammast föreslå:

att Riksdagen behagade för sin del besluta att i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes påbjuda följande förändrade lydelse af 1 § 1 mom. i Stadgan om folkundervisningen i riket den 18 Juni 1842:

”I hvarje stads församling och hvarje socken på landet bör finnas minst en fast folkskola med vederbörligen *vid ett seminarium* godkänd lärare; såsom undantag härifrån må dock tvenne eller flere till samma pastorat hörande stadsförsamlingar eller socknar på landet kunna sig om en skola förena, der en

ringare folkmängd och öfriga förhållanden en sådan förening påkalla“.

samt föreskrifva att
2 mom. i samma § och samma folkskolestadga måtte följaktligen upphöra att vara gällande.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 25 Januari 1881.

J. Mörtzell.

N:o 18.

Af Herr **A. K. Gasslander**: *Angående tillägg i 3 § Tryckfrihetsförordningen.*

Vid 1880 års riksdag väcktes inom denna Kammare motion, N:o 65, angående tillägg i 3 § Tryckfrihetsförordningen, för att derigenom undanrödja de lockelser till deltagande i lotterier, hvilka i form af inbjudningar, lotteriannonser och vinstlistor genom pressen offentliggöras och bland allmänheten kringspridas. Konstitutions-Utskottet, som viligt erkände, att motionärens syftemål var beaktansvärdt, hemställde likväl genom utlåtande N:o 8, att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall, väsentligen till följd af åtskilliga, utaf Utskottet framställda anmärkningar mot det föreslagna tilläggets ordalydelse. Vid omröstningar i Första Kammaren emellan Utskottets utlåtande och yrkande om ärendets återförvisning och i Andra Kammaren emellan utlåtandet och motionärens framställning segrade det förra genom obetydlig röst-